
Finantskelmid ähvardavad inimesi ka füüsiliselt

16. november 2021

Aina enam inimesi langeb läbi psühholoogilise töötlemise finantskelmide ohvriks. Kuid nüüd on kelmid asunud inimesi telefonis ka füüsiliselt ähvardama, selgub Finantsinspektsiooni [podcastist](#).

Finantsinspektsiooni juhatuse liige Siim Tammer nentis [podcastis](#), et pettused on olnud meiega ajalooliselt juba pikka aega ning on loomulik, et need ajas muutuvad. "Ameerikas oli eelmisel aastal näiteks üks suurimaid pettuseid nn covidi-pettus, kus meelitati inimestelt välja nende sotsiaalkindlustuse number ja võeti välja töötuskindlustushüvitis," märkis Tammer.

Vaatamata Finantsinspektsiooni ja politsei heale teavitustööle ei taha kelmuste ohvrite arv Eestis paraku langeda. Pigem vastupidi. Keskkriminaalpolitsei majanduskuritegude büroo juhi Leho Lauri sõnul on lisaks tavapärasele "kõned pangast" skeemidele lisandunud uuemad trendid, kus inimestelt nende isikuandmed ja kontoinfo kätte saades võetakse nende nimele kiirlaene ja avatakse kontosid erinevates pankades. "Summad on vahemikus 2000 -10 000 eurot. Need rahad kantakse Eestist välja," rääkis Laur.

Kui inimene saab kahtlase kõne, siis politsei soovitab see kohe ära lõpetada. Paljud ei suuda aga seda teha, sest kõne tegija on nii osav psühholoogiline töötleja. "Soovitame kahtlane kõne koheselt lõpetada. Kuid tihti helistatakse inimestele tagasi ja ähvardatakse neid, isegi füüsiliselt. Näiteks "pangatöötaja" helistab tagasi ja ähvardab," rääkis Laur. Teinekord kestavad sellised kõned kuni neli tundi. Leho Laur lisas, et kui inimene on juba telefoni otsa pikemaks jäänud ja ka mõned rahalised liigutused teinud, siis on ta juba kelmide meelevaldas.

Finantsinspektsiooni juhatuse liige Siim Tammer lisas, et see on kohati uskumatu, et nii palju inimesi selliste skeemidega nõ liimile lähevad. "Kuidas *common sense* mingil hetkel väidetava suure tulu teenimise nimel inimesest lahkub?" tõstas Tammer küsimuse. Leho Lauri sõnul on selliste kõnede puhul liimile läinud ka palju erudeeritud ja kogunud inimesi.

Ka peaministri pildiga meelitati inimesi lõksu

Üks kurioosne näide on Leho Lauri sõnul seotud ka tänase peaministriga, kus tema pildile või bannerile klikkides avanes keskkond, mis kutsus investeerima. "Seal pidi lõpuks ka andmed kinnitama ja nn AnyDeski alla laadima," rääkis Laur. Keskkond oli üritatud teha väga tõetruu, kuid tegelikkuses oli tegemist pettusega. Selliseid skeeme liigub paraku igal pool - Youtube's, Twitteris ja isegi Tinderis, kus tegutsevad peamiselt armukelmid. Teinekord pakutakse pettuse raames inimestele isegi tööd, mis seisneb finantsasutustes ülekannete tegemises, kus on vahepeal vaja ka ennast identifitseerida. "Inimene saab justkui teenustasu töö eest, kuid lõpuks jääb kõigest ilma ja on ise ka skeemis tööriist," rääkis Laur.

Finantsinspektsioonile on juhatuse liikme Siim Tammeri sõnul jäänud silma peamiselt erinevad investeerimisalased pettused. "Klassikaline näide - ettevõttel on ilusti kujundatud koduleht, ülevaatlilikud tabelid, kirjeldused, turuväärtused ja viited õigusaktidele ja isegi järelevalvele. Tihti pakutakse väga head tootlust ja öeldakse, et see on riskivaba. Tegelikkuses pakutakse inimesele ilma investeerimisõiguseta näilikku investeerimisteenust," rääkis Tammer [podcastis](#).

Peamiselt saab Tammeri sõnul investeerimisvaldkonnas eristada nelja tüüpi skeeme – ettemaksu pettused (kus isik teeb ettemakse ja teenuse osutaja kaob ära), Ponzi skeemid (pakutakse tootlust ja lubatakse hiljem see realiseerida, kuid ühel hetkel jookseb asi nõ tühja), püramiidskeemid (kannatajad toovad skeemi ise inimesi juurde) ja turumanipulatsioonid (nt pump and dump). Finantsinspektsioon on teinud kahtlaste ettevõtete kohta oma veebilehel hoiatusteateid. "Kui me juba hoiatusteate teeme, siis sel teenusel on mingi probleem seadusega. Selle aasta kümne kuuga oleme teinud juba tuhande ringis hoiatusi," märkis Tammer ja lisas, et ka see arv kasvab.

"On inimesi, kes on hingelt kelmid"

Kelmid tegutsevad enamasti grupeeringutena ja neid treenitakse selleks välja. "Kelmidel on juhised, kuidas mis riikide inimestega suhelda. Kuid me politseis tavatseme öelda, et on inimesi, kes on hingelt juba kelmid. Neil on sellised eeldused looduse poolt olemas ja nemad räägivadki musta veenvalt valgeks," rääkis Laur. Mõned nendest kelmidest saadakse kätte ja nad saavad oma

karistuse. Kuid kuna tegemist on rahvusvahelise kuritegevusega, siis mõned juhtumid sumbuvad kolmandatesse või neljandatesse riikidesse. Siim Tammer lisas, et kelmuste karistusraamistik on ehitatud üles mõnda aega tagasi ja vajaks tänases päevas värskenduskuuri.

Leho Laur märkis, et Eesti ettevõtlusmaastik on lihtne ja liberaalne ning kelmid kasutavad seda ära. “Tihti on nii, et seos Eestiga on vaid ettevõtte aadress korrusmaja korteris ja sellega asi piirdub. Pole inimesi, äritegevust ega kontosid Eestis – sellistel juhtudel prokuratuur tihti menetlust ei alustagi, sest Eestil pole asjaga puutumust,” lisas Laur. Tema sõnul on teinekord tänaval purjuspäi vastu nina andmise eest karistus ka raskem, kui finantskelmi tegu, kus inimeste elud ja perekonnad tihtilugu kildudeks purunevad.

Kõik inimesed ei pea investeerima

Kuna meediapilt on kujundatud Eestis selliseks, et kõik inimesed peavad justkui investeerima, siis on läbi investeringute kaotajaid tekkimas aina enam. Leho Laur lisas, et kõik inimesed ei peaks tegelema investeerimisega ja enne tuleks teha ära kodutöö ning lugeda tausta.

“Kust tuleb eeldus, et investeerimine peab alati olema kasumlik? Seaduse järgi on see seotud väga suurte riskidega,” märkis Siim Tammer ja lisas, et ühiskond peab ilmselt mingi etapi üle elama. “Õppeprotsess on parim siis, kui inimesed ise vastutavad oma rahakotiga. Kõik jõustruktuurid teevad muidugi kõik, et see õppetund oleks võimalikult valutult, kuid investeerimine iseenesest juba sisaldab ka riske, seda ka täiesti seaduslikult toimuva investeerimise kontekstis,” rääkis Tammer. Leho Laur lisas, et ühiskonnal tuleb see valus miinus sisse võtta, kogemused saada ja see aeg lihtsalt üle elada.

Kui palju finantskelme on õnnestunud kätte saada? Kas Eesti vanglates istub mõni kelm kinni hetkel? Mida tuleks teha karistusraamistikuga? Kuidas tunda ära finantskelmi? [Kuula podcastist SIIT:](#)

Kaisa Gabral

[Teavita mind, kui sisu muutub](#)